

VOORWOORD

In de hedendaagse politiek staan drugs hoog op de agenda. In Nederland is eenvoudig een keuze te maken uit termen als mediawet, IRT-affaire, heroïneverstrekking, noem maar op. Ook in de Verenigde Staten wordt door politici dankbaar gebruik gemaakt van het probleem. De term *War on Drugs* geeft de repressieve drugsbestrijding door de regering weer. Wat een groot deel van het Amerikaanse publiek niet weet, is dat de overheid zelf aan de basis staat van sommige drugsproblemen. Zoals in het artikel van **Stephen Snelders** te lezen is, experimenteerde de CIA met mogelijke toepassingen van LSD als geheim psychologisch wapen, te gebruiken in de Koude Oorlog. "It would become a supreme irony that the CIA's enormous search for weapons among drugs (...) would wind up helping to create the wandering, uncontrollable minds of the counterculture."¹

Morfineverslaving stond aan het eind van de negentiende eeuw, toen morfine op grote schaal als pijnstiller gebruikt werd, bekend als 'the soldiers disease'. Of de uitzwermende militairen nu werkelijk een verslavingsepidemie hebben veroorzaakt, zoals destijds wel werd gedacht, is maar de vraag. Zeker is dat de uitvinding van de hypodermatische injectiespuit in 1853 het gebruik van morfine als medicijn heeft vereenvoudigd.² In de beroemde Chinees-Britse Opiumoorlogen was de handel in opium inzet van het conflict. Wertheim vraagt zich in de inleiding tot Vanvughts *Wettig opium* af: "Waren de door Nederland in die jaren gevoerde koloniale oorlogen niet misschien ook, zoals de oorlogen van de Britten tegen China, in belangrijke mate 'opiumoorlogen' - oorlogen die via de opiumregie de staat aan inkomsten moesten helpen?"³ **Janny de Jong** schrijft in *Groniek* over het Indië van rond de laatste eeuwwisseling en analyseert het Nederlandse beleid.

Naast de overheid is er nog een andere institutie die haar gewicht in de schaal kan leggen. **Geert Jan van Gelder** gaat na hoe de kerkelijke autoriteiten omgingen met drugsgebruik in de Arabische wereld van weleer.

Uit de bovenstaande voorbeelden blijkt dat drugs gebruikt kunnen worden als verkiezingsbelofte, (vermeend) geheim wapen, pijnstiller, aanleiding tot oorlog, religieus struikelblok, of inkomstenbron voor de staat. Omdat de rol die verdovende middelen spelen nogal veranderlijk is, leek het de redactie interessant het verschijnsel drugs eens onder de loep te nemen. Dan blijkt dat de enorme aandacht die de recente discussie krijgt niet vanzelfsprekend is. De

1 John Marks, *The search for the 'Manchurian Candidate' the CIA and mind control* (Londen 1979) 121.

2 Marcel de Kort, *Tussen patiënt en delinquent. Geschiedenis van het Nederlandse drugsbeleid* (Hilversum 1995) 34 en 33.

3 Ewald Vanvught, *Wettig opium: 350 jaar Nederlandse opiumhandel in de Indische archipel* (Haarlem 1985) 12.

grens tussen legaal en verboden, acceptatie en afwijzing is dun en grillig. **Marcel de Kort** verheldert in een inleidend stuk de huidige problematiek op drugsgebied, en haar ontstaansgeschiedenis.

Naast de wisselende rollen in politiek en oorlog, kennen drugs natuurlijk de recreatieve of inspirerende werking. **Jos ten Berge** onderzoekt hoe negentiende-eeuwse kunstenaars dachten over hasj en opium. **Els Jongeneel** spitst deze thematiek verder toe op de Franse dichter Baudelaire.

Zo lijken enkele politieke, sociale en culturele omstandigheden **afgewogen** om een schets te bieden van de multi-interpretabele betekenis van drugs. Het is te hopen dat de lezer zich in een prettige leesroes kan hullen.

Groniek wil niet alleen gelezen worden door studenten, maar ook meer gevuld worden met bijdragen van historici in opleiding. **Oscar Zoetman** geeft het goede voorbeeld in een artikel over de Duitse exacte wetenschappen gedurende deze eeuw en de positie van Lise Meitner in die mannenwereld. **Simon Kuin** schrijft over de Portugese Nationale Jeugdbeweging ten tijde van het Salazar-regime. Verder een portret van Quebec, Canada, door **Leonie Jansen** in de serie 'Studeren in het buitenland'. **Arthur Mitzman** schreef een brief aan de redactie in het kader van de rubriek 'Klassiekers', waarin hij ironie bespeurt in onze vraag, maar toch valt voor de verleiding van de ouderwetse charme van ons rotsvaste geloof in Klassiekers (er zijn toch nog boeken die op geen enkel lijstje mogen ontbreken).

Natuurlijk vindt u weer een aantal boekbesprekingen in het **Supplement**. Zo wordt onder meer het boek van Jo Tollebeek, *De ekster en de kooi: Nieuwe opstellen over de geschiedschrijving*, gerecenseerd door Ann Rigney, die kritiek heeft op zijn idee van de historische ervaring.

De redactie